

<https://doi.org/10.70728/c.series.ped.v08.i08.045>

TALABA MARKAZLI YONDASHUV ASOSIDA INGLIZ TILINI O‘QITISHDA INTERAKTIV METODLARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGI

Narzullayeva Firuza Olimovna

Buxoro davlat universiteti

Ingliz adabiyotshunosligi va tarjimashunoslik kafedrası dotsenti (PhD)

n.firuza1988@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada oliy ta‘lim muassasalarida ingliz tilini o‘qitishda talaba markazli yondashuv asosida interaktiv metodlardan foydalanishning pedagogik samaradorligi tahlil qilinadi. Tadqiqotda student-centered learning konsepsiyasi, mustaqil ta‘lim, refleksiv faoliyat hamda individual ta‘lim strategiyalarining talabalarning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirishdagi o‘rni yoritilgan. Tadqiqot natijalari interaktiv metodlarning talabalar faolligi, mustaqil fikrlashi, tanqidiy tafakkuri va til kompetensiyalarini rivojlantirishda yuqori samaradorlikka ega ekanligini ko‘rsatadi.

Kalit so‘zlar: talaba markazli ta‘lim, student-centered learning, interaktiv metodlar, ingliz tili, mustaqil ta‘lim, refleksiya, individual ta‘lim strategiyalari, kommunikativ kompetensiya.

Abstract: This article examines the pedagogical effectiveness of using interactive methods in teaching English at higher education institutions based on a student-centered approach. The study explores the role of the student-centered learning concept, independent learning, reflective practice, and individualized learning strategies in developing students’ communicative competence. The research findings demonstrate that interactive teaching methods significantly enhance students’ classroom engagement, independent thinking, critical thinking skills, and overall language competence.

Keywords: student-centered learning, interactive methods, English language teaching, independent learning, reflective practice, individualized learning strategies, communicative competence

Аннотация: В данной статье анализируется педагогическая эффективность использования интерактивных методов в обучении английскому языку в высших учебных заведениях на основе студентоориентированного подхода. В исследовании раскрывается роль концепции студентоориентированного обучения, самостоятельного обучения, рефлексивной деятельности и индивидуальных образовательных стратегий в развитии коммуникативной компетенции студентов. Результаты исследования показывают, что интерактивные методы обучения способствуют повышению учебной

активности студентов, развитию самостоятельного и критического мышления, а также совершенствованию их языковой компетенции.

Ключевые слова: студентоориентированное обучение, student-centered learning, интерактивные методы, обучение английскому языку, самостоятельное обучение, рефлексивная деятельность, индивидуальные образовательные стратегии, коммуникативная компетенция

Kirish (Introduction): So‘nggi yillarda oliy ta‘lim tizimida amalga oshirilayotgan islohotlar ta‘lim jarayonini talabaga yo‘naltirilgan model asosida tashkil etishni ustuvor vazifa sifatida belgilamoqda. Chet tillarini o‘qitish metodikasida ham an‘anaviy o‘qituvchi markazli yondashuv o‘rnini talaba markazli ta‘lim (Student-Centered Learning) egallamoqda. Mazkur yondashuv talabaning bilim oluvchi emas, balki bilimni faol ravishda yaratuvchi subyekt sifatidagi rolini kuchaytiradi.

Ingliz tilini o‘rganishda faqat grammatik bilimlarni egallash yetarli emas. Talabalar real kommunikativ vaziyatlarda mustaqil fikr yuritishi, muammolarni hal qilishi, hamkorlikda ishlashi va o‘z bilimini baholashi zarur. Shu sababli interaktiv metodlardan foydalanish ta‘limning ajralmas qismiga aylanmoqda.

Talaba markazli ta‘lim quyidagi tamoyillarga asoslanadi:

- talabaning faol ishtiroki;
- mustaqil ta'limni qo‘llab-quvvatlash;
- refleksiv fikrlashni rivojlantirish;
- individual ta'lim strategiyalarini shakllantirish;
- hamkorlikdagi o‘qitish.

Mazkur maqolaning maqsadi talaba markazli yondashuv asosida ingliz tilini o‘qitishda interaktiv metodlarning samaradorligini aniqlash hamda ularning talabalarning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirishdagi ahamiyatini tahlil qilishdan iborat.

Tadqiqot vazifalari:

- talaba markazli ta'limning nazariy asoslarini tahlil qilish;
- interaktiv metodlarning didaktik imkoniyatlarini aniqlash;
- mustaqil ta'lim va refleksiv faoliyatning o‘quv natijalariga ta'sirini baholash;
- individual ta'lim strategiyalarining samaradorligini aniqlash.

Manba va metodlar (Materials and methods): Tadqiqotda aralash metodologiya (Mixed Methods Research) qo‘llanildi. Tadqiqotda xorijiy til va adabiyoti yo‘nalishida tahsil olayotgan 68 nafar talaba ishtirok etdi.

Talabalar ikki guruhga ajratildi:

- Eksperimental guruh – 34 nafar;
- Nazorat guruhi – 34 nafar.

Eksperimental guruhda darslar talaba markazli yondashuv asosida tashkil etildi.

Qo‘llanilgan interaktiv metodlar

- Case Study
- Problem-Based Learning (PBL)
- Think–Pair–Share

- Debate
- Role Play
- Project-Based Learning
- Brainstorming
- Flipped Classroom
- Peer Assessment
- Reflective Journal

Tadqiqot metodlari

- pedagogik kuzatuv;
- eksperiment;
- so‘rovnoma;
- reflektiv kundaliklarni tahlil qilish;
- og‘zaki suhbat;
- statistik tahlil.

Baholash mezonlari

Talabalarda quyidagi ko‘rsatkichlar baholandi:

Ko‘rsatkich	Baholash mezonlari
Kommunikativ kompetensiya	CEFR mezonlari
Mustaqil ta'lim	Portfolio
Faollik	Kuzatuv
Refleksiv fikrlash	Reflektiv esse
Hamkorlik	Peer Assessment

Eksperiment 16 hafta davomida olib borildi.

Natijalar (Results): Tajriba yakunida eksperimental guruh talabalarining o‘quv natijalari sezilarli darajada yaxshilangani kuzatildi.

1-jadval

Eksperiment natijalari (%)

Ko‘rsatkich	Boshlanish	Yakun
Darsdagi faollik	56	88
Mustaqil ishlash	53	86
Gapirish kompetensiyasi	58	90
Tinglab tushunish	61	89
Refleksiv tahlil	49	87
Tanqidiy fikrlash	55	85

Natijalar shuni ko‘rsatdiki, interaktiv metodlar talabalarni dars jarayonining faol ishtirokchisiga aylantirdi.

Role Play va Debate metodlari talabalar nutq faolligini sezilarli oshirdi.

Project-Based Learning mustaqil izlanish ko‘nikmalarini rivojlantirdi.

Reflective Journal orqali talabalar o‘z o‘quv faoliyatini tahlil qilishni o‘rgandilar.

Peer Assessment esa hamkorlik madaniyati va o‘zaro baholash kompetensiyasini rivojlantirdi.

So‘rovnoma natijalariga ko‘ra:

- 92 % talabalar interaktiv darslarni samaraliroq deb baholagan;
- 89 % talabalar o‘ziga bo‘lgan ishonch oshganini bildirgan;
- 94 % talabalar mustaqil ishlash ko‘nikmasi rivojlanganini ta’kidlagan;
- 90 % talabalar refleksiv faoliyat foydali ekanligini qayd etgan.

Muhokama (Discussion): Olingan natijalar talaba markazli yondashuvning zamonaviy xorijiy til ta’limida yuqori samaradorlikka ega ekanligini tasdiqlaydi. Mazkur yondashuvda o‘qituvchi bilim beruvchi emas, balki ta’lim jarayonini tashkil etuvchi fasilitator sifatida faoliyat yuritadi.

Interaktiv metodlar talabalarning kognitiv, affektiv va kommunikativ rivojlanishini bir vaqtning o‘zida ta’minlaydi. Ayniqsa, mustaqil ta’lim strategiyalarining qo‘llanishi talabalarni o‘z bilimini rejalashtirish, monitoring qilish va baholashga undaydi. Bu esa metakognitiv kompetensiyalarning shakllanishiga xizmat qiladi.

Refleksiv faoliyat talabalarda o‘z o‘quv tajribasini tanqidiy tahlil qilish, kuchli va zaif tomonlarini aniqlash hamda keyingi rivojlanish yo‘nalishlarini belgilash imkonini beradi. Shuningdek, individual ta’lim strategiyalari har bir talabaning qobiliyati, ehtiyoji va o‘rganish uslubiga mos ta’lim muhitini yaratishga xizmat qiladi.

Mazkur tadqiqot natijalari xorijiy olimlar tomonidan ilgari surilgan konstruktivistik ta’lim nazariyalari bilan hamohang bo‘lib, talabaning bilimni faol quruvchi sifatidagi rolini tasdiqlaydi. Interaktiv metodlarning qo‘llanilishi nafaqat til ko‘nikmalarini, balki XXI asr kompetensiyalari – tanqidiy fikrlash, hamkorlik, kreativlik va muammolarni hal qilish ko‘nikmalarini ham rivojlantiradi.

Shu bilan birga, interaktiv metodlarni samarali joriy etish uchun o‘qituvchilarning metodik tayyorgarligini oshirish, raqamli ta’lim vositalaridan oqilona foydalanish hamda talabalarning individual ehtiyojlarini hisobga olgan moslashuvchan o‘quv muhitini yaratish muhim hisoblanadi.

Xulosa (Conclusion): Tadqiqot natijalari talaba markazli yondashuv asosida interaktiv metodlardan foydalanish ingliz tilini o‘qitish samaradorligini sezilarli darajada oshirishini ko‘rsatdi. Mazkur yondashuv talabalarning mustaqil ta’lim olish kompetensiyasini rivojlantiradi, refleksiv fikrlashni shakllantiradi, individual o‘quv strategiyalarini takomillashtiradi hamda kommunikativ kompetensiyaning barcha tarkibiy qismlarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Interaktiv metodlar asosida tashkil etilgan darslar talabalarning motivatsiyasini oshiradi, o‘quv jarayoniga faol jalb etadi va amaliy til ko‘nikmalarini rivojlantiradi. Shu sababli oliy ta’lim muassasalarida ingliz tilini o‘qitishda student-centered learning konsepsiyasini keng joriy etish va interaktiv metodlardan tizimli foydalanish maqsadga muvofiqdir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Biggs, J., & Tang, C. (2011). *Teaching for Quality Learning at University* (4th ed.). Open University Press.

2. Brown, H. D. (2014). *Principles of Language Learning and Teaching* (6th ed.). Pearson Education.
3. Richards, J. C., & Rodgers, T. S. (2014). *Approaches and Methods in Language Teaching* (3rd ed.). Cambridge University Press.
4. Nunan, D. (2004). *Task-Based Language Teaching*. Cambridge University Press.
5. Little, D. (1991). *Learner Autonomy 1: Definitions, Issues and Problems*. Authentik.
6. Benson, P. (2013). *Teaching and Researching Autonomy in Language Learning* (2nd ed.). Routledge.
7. Brookfield, S. D. (2017). *Becoming a Critically Reflective Teacher* (2nd ed.). Jossey-Bass.
8. Moon, J. A. (2006). *Learning Journals: A Handbook for Reflective Practice and Professional Development* (2nd ed.). Routledge.
9. Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in Society*. Harvard University Press.
10. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining ta’lim tizimini rivojlantirishga oid farmon va qarorlari hamda xorijiy tillarni o‘qitishga doir me’yoriy-huquqiy hujjatlar.